

Kultura.hu

Az évszak műtárgya a Szépművészetiben: Tarentumi symposion figurák

2006. szeptember 18.

Hagyományteremtő szándékkal indította útjára 2003 telén a Szépművészeti Múzeum Antik Gyűjteménye 'Az évszak műtárgya' kamarakiállítás-sorozatát. A sorozat fő célja, hogy rendszeres ritmusban a közönség elé tárja a Gyűjteményben folyó munka eredményeit: egy-egy újonnan megszerzett, illetve restaurált művet, vagy olyanokat, amelyekről új és bemutatásra érdemes tudományos eredmények születtek. A 2006 őszi kiállításon az Antik Gyűjtemény néhány válogatott, korábban még be nem mutatott tarentumi terrakotta figuráját láthatja a közönség. Taras (latin nevén Tarentum, a mai Taranto) városát spártai telepések alapították a Kr.e. 8. század végén (a hagyomány szerint Kr.e. 706-ban) Dél-Itália legjobb kikötőhelyén, a Tarentumi-öböl keleti oldalán. A város területén előkerült számtalan antik emlék között különleges és világszerte jól ismert csoportot alkotnak a fogadalmi terrakotta szobrocskák és reliefek. Ezen belül is jellegzetes helyi műfaj a symposion - kompozícióké, amelyek elsősorban a belső öböl partján fekvő szentélykörzetből (Fondo Giovinazzi), valamint a nekropolisban elszórt, számtalan fogadalmi lerakattól származnak. A kompozíció magva egy lakoma (symposion) résztvevőjét ábrázolja: jellegzetes tartásban, bal könyökére támaszkodva heverő férfialak, egyik vagy mindkét kezében a lakoma jellegzetes kellékeivel (ivóedényel, néha lanttal, ritkábban tojással). A lakomázó férfialak fejét majdnem mindig gazdagon díszített koszorú övezi, ezáltal az ábrázolt lakoma kiemelkedik a hétköznapi események sorából. A tarentumi symposion-kompozíciók egy sajátos csoportjában a lakomázó férfi kliniké helyett valamilyen élőlény - például kos, ló, kakas, vagy fantasztikus lény - hátán fekszik, a szokásos tartásban. Ennek a csoportnak egy különösen jól sikerült, késő klasszikus kori típusát, a lantot fogó, szatír-szerű vonásokkal megmintázott kentaur hátán "utazó" symposiastés ábrázolását is bemutatja a kiállítás egy töredékes példány segítségével. A leletek tanúsága szerint a tarentumi agyagművesek több mint két évszázadon keresztül (a Kr.e. 6. sz. második felétől a Kr.e. 4. sz. végéig) gyártották ezeket a fogadalmi terrakottákat, semmit sem változtatva kompozíciójukon, amelyet főbb vonásaiban nyilván a kultusz határozott meg, amelynek ezek a tárgyak a kellékei voltak. A lényegében változatlan szkhémán belül azonban a mintázó mesterek látványos kreativitással formálták mindig újra az alakokat és kellékeiket, különös tekintettel az arc stilizációjára. A több ezer teljes és töredékes symposion-terrakotta stílusváltozatai jól mutatják, ahogy az egymás után jövő nemzedékek időről időre megújították a figurák stílusát, igazodva - valószínűleg nem is túl nagy fáziskéséssel - az "anyaországi" görög polisok művészetének újabb fejleményeihez. A tarentumi symposiastés-figurák stílusváltozatai azonban messze nem csupán korszakváltásokat jeleznek: a több száz ismert típust szemlélve jól látható, hogy egy-egy korszakban is számos különböző stílusváltozat élt egymás mellett, amelyek a mintázó mesterek különféle hagyományokhoz kötődő képzettségéről, illetve eltérő alkotói egyéniségéről tanúskodnak. A tarentumi symposion-figurák Kr.e. 4. századi repertoárjában különleges formagazdagságot, olykor virtuóz megoldásokat találunk, az arcok némelyike hűen tükrözi a kor nagyszobrászatának ízlését, mások egészen egyéniak, mint a kiállított darabok közül a T.185 számú fej, amelynek láttán érthetővé válik, hogy többen a későklasszikus kori tarentumi symposion-figurák "portrészerségéről" beszéltek. A végső soron közel-keleti eredetű ikonográfiai típust, a fekvő lakomázó alak vagy alakok ábrázolását a görög művészetben az archaikus kortól kezdve többféle összefüggésben, változó jelentéstartalommal használták fel. A tarentumi terrakotta-figurák pontos értelmezése több mint egy évszázada, a leletcsoport ismertté válása óta sokat vitatott kérdés. Az egyetlen biztos támpont ebben az esetben a figurák rendeltetése: ma már biztosan tudható, hogy a symposion-kompozíciók fogadalmi ajándékkul készültek egy olyan kultusz számára, amelynek központja a városban a Fondo Giovinazzi szentélykörzete volt, de amelyet minden valószínűség szerint legalább részben a nekropolis területén is gyakoroltak. A kultusz tartalma és jelentése az évszázadok során módosulhatott, okkal feltételezhetjük azonban, hogy lényegét tekintve változatlanul folytatódott a 4. század végéig. A symposion-terrakották kapcsolata a nekropolisszal a számos javasolt interpretáció közül azokat erősíti, amelyek a túlvilággal, az életből a halálba való átmenet gondolatával hozzák összefüggésbe az ábrázolást. Régi kérdés azonban, hogy a lakománál heverő, ünnepi fejdíszel ékesített férfialak a helyi közösség által tisztelt héróst (hérosokat), a túlvilági létbe átköltözve hērósszá emelkedő halandó embert, vagy a túlvilág urát, a Hádésszel azonosított Dionysost ábrázolja-e. Ezt a kérdést minden bizonnyal a kultusz eredetének és tartalmának a pontosabb megismerése tisztázhatja, meg kell jegyezni azonban, hogy a három kategória között nem mindig húzódik éles határ és az egyelőre ismeretlen tarentumi kultusz lényege talán éppen az emberi és emberen túli létmód közti lehetséges átmenet gondolata volt. Az évszak műtárgya-sorozat tizenegyedik kiállításához az ismertetőt Bencze Ágnes írta. A kiállítássorozat kurátora Dági Marianna. Az őszi kiállítás kurátora Lebegyev Judit. A kiállítás helyszíne: Szépművészeti Múzeum, Reneszánsz Csarnok, Budapest, XIV. Hősök tere A kiállítás megtekinthető: 2006. szeptember 07. - november 26.

Forrás: info@artnet.hu